

Gregor Antoličič

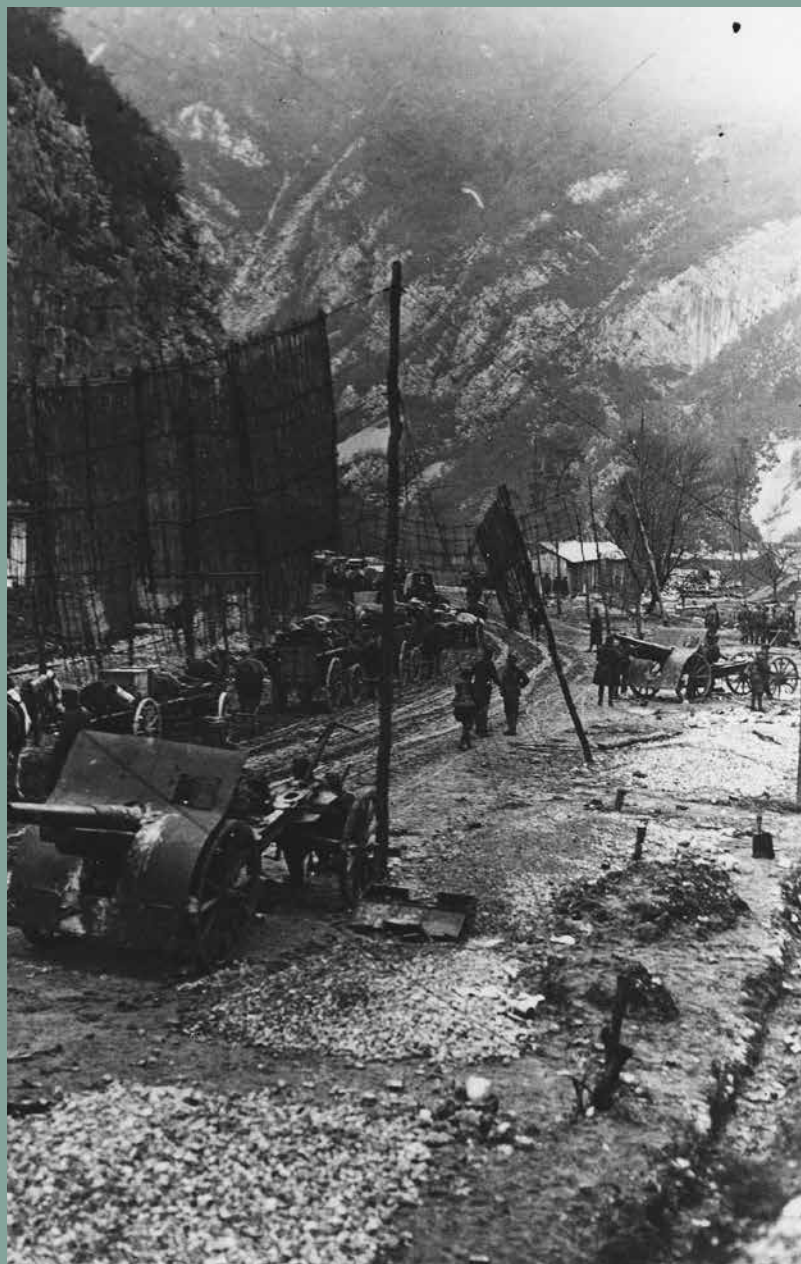
Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU

100. OBLETNICA PREBOJA SOŠKE FRONTE PRI KOBARIDU

Gregor Antoličič

Milko Kos Historical Institute at ZRC SAZU

100TH ANNIVERSARY OF BREAKTHROUGH ON ISONZO FRONT

Na cesti med Kobaridom in Čedadom po uspešnem preboju italijanske bojne črte, oktober 1917.

(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

POVZETEK

Oktober 2017 je bila 100. obletnica preboja, ki ga je izvedla združena avstro-ogrška in nemška vojska pri Kobaridu. Do preboja je prišlo v sklopu 12. soške bitke, ki se je začela 24. oktobra 1917. V naslednjih 72 urah je zaveznicama uspelo premagati italijansko vojsko, ki je bila nato prisiljena v umik.

Ključne besede: 12. soška bitka, preboj pri Kobaridu, avstro-ogrška vojska, italijanska vojska, umik

ABSTRACT

October 2017 marks the 100th anniversary of the breakthrough of the allied Austro-Hungarian and German army in Kobarid. This breakthrough occurred during the Twelfth Battle of the Isonzo, which began on 24 October 1917. In the next 72 hours the two allies succeeded in defeating the Italian army, forcing it to retreat.

Keywords: Twelfth Battle of the Isonzo, breakthrough in Kobarid, Austro-Hungarian army, Italian army, retreat

UVOD

Oktobra 2017 je minilo 100 let, odkar je združeni avstro-ogrski in nemški (dalje zavezniški) vojski uspel preboj na soški fronti. Do tega je prišlo v toku 12. soške bitke, ki so ji nadeli vzdevek čudež pri Kobaridu. V prvi svetovni vojni je bilo za Slovence dogajanje na soški fronti izjemno pomembno. Medtem ko sta bili po izbruhu vojne leta 1914 vzhodno bojišče oz. Galicija in balkansko bojišče relativno daleč v stran od slovenskega naselitvenega območja, je z vstopom Kraljevine Italije v prvo svetovno vojno maja 1915 novo bojišče potekalo na delu slovenskega naselitvenega ozemlja. Za slovensko prebivalstvo je tedaj strah pred vdorom italijanske vojske v notranjost monarhije, ob pomanjkanju in žalosti zaradi padlih svojcev, postal stalnica v vsakodnevem življenju. Dodatne tegobe za prebivalstvo je prinesel strog vojaški režim armade na bojišču, saj je slovensko naselitveno območje postalo zaledje fronte. V praksi je to pomenilo da civilno prebivalstvo ni moglo potovati med različnimi kraji, hkrati pa so tudi posamezni deli civilne uprave prešli pod vojaško upravo.

POZICIJSKO VOJSKOVANJE

Naloga vojske na soškem bojišču je bila od vstopa Kraljevine Italije naprej jasna. Za vsako ceno je bilo treba preprečiti italijanski vdor v notranjost monarhije. Za poveljnika soške oz. 5. armade je bil imenovan feldmaršal Svetozar Boroević de Bojna. Tega je tako doletela naloga, da že postavljeno avstro-ogrsko obrambo, ki jo je organiziral do vstopa Italije v vojno general konjenice Franz Freiherr von Rohr, dodatno izgradi in okrepi. V pričakovanju napada številčno veliko močnejše italijanske armade so se boji na soškem bojišču začeli takoj po vstopu Kraljevine Italije v vojno. Italijanska vojska je nato v dveh letih in pol izvedla 11 ofenziv, vendar se ji z nobeno ni posrečil veliki met preboja avstro-ogrške obrambe. Toda italijanske ofenzive so branitelje soškega bojišča dodobra izčrpale. Ogromno žrtev ter pomanjkanje in strah so bili kljub siceršnjemu uspehu pri obrambi meje žalostni rezultati 11 ofenziv. Položaj avstro-ogrskih braniteljev je tako iz meseca v mesec trajanja vojne postajal vedno težji. Ob italijanskih napadih je težave povzročalo vsesplošno stanje, v katerem se je znašla monarhija. Tako je pogosto primanjkovalo orožja in streliva, pojavljale pa so se tudi težave glede oskrbe s hrano in drugimi osnovnimi življenjskimi potrebščinami. Avstrijskemu generalštabu je postajalo vedno bolj jasno, da je potrebna odločna akcija, ki bi zavoženo stanje na bojišču premaknila z mrtve točke. Toda ob tem se je avstrijski generalštab dobro zavedal, da podobno kot v letu 1915 na vzhodnem bojišču tudi na soškem bojišču brez nemške pomoči ne bo mogoče spremeniti obstoječega *statusa quo*. Hkrati je nad Avstro-Ogrsko še vedno visel strah pred morebitnim prodorom italijanske vojske v notranjost monarhije. Ta strah je obstajal že v času italijanske nevtralnosti in diplomatskih pogajanj vse od izbruha vojne naprej. Avstrijci so se zavedali, da bodo nastali položaj sami izjemno težko rešili, saj je bila država od maja leta 1915 naprej obkrožena s treh strani. Zaradi tega je monarhija postajala vse bolj odvisna od nemške vojaške pomoči. Na območju vzhodnega bojišča je avstro-ogrsko vojsko, po katastrofalni zimi 1914/1915 rešila prav nemška pomoč v ofenzivi Gorlice–Tarnow. V želji po premiku na soškem bojišču se je avstro-ogrski generalštab vedno bolj zavedal, da tudi tukaj brez nemške pomoči ne bo možno doseči preobrata. Toda Nemčija je bila sredi leta 1917 tudi sama v zapletenem položaju, saj je bila njena vojska na zahodnem bojišču zaustavljena v jarkih in nezmožna rešiti se. Zaradi tega so Avstrijci Nemce le s težavo prepričali, da so vojaško posredovali proti Kraljevini Italiji. Na koncu so to uspeli doseči

z grožnjo, da bi vdor Italijanov v notranjost Avstro-Ogrske imel katastrofalne posledice tudi za Nemčijo, saj bi bila Avstro-Ogrska nesposobna nadaljnega bojevanja, s tem pa bi vse breme vojne na zahodni fronti padlo na Nemčijo. Takšne grožnje niso bile novost, saj so Avstrijci Nemcem grozili že aprila in maja 1915, v vroči fazi pogajanj glede italijanske nevtralnosti. Toda tokrat so bili Avstrijci dovolj prepričljivi in nemška stran je po tehtnem razmisleku privolila v vojaško posredovanje proti Kraljevini Italiji.

ZVESTOBA OROŽJU

Pri tem se je pojavilo vprašanje, na katerem odseku fronte izvesti ofenzivo. Najprej je padla odločitev, da bi jo izvedli na južnotirolskem predelu fronte. Toda zahtevni teren Južne Tirolske je te načrte prekrizal. Nato je padla odločitev, da bo ofenziva izpeljana na soškem bojišču, in sicer v predelu med Bovcem in Tolminom. Kot simbolno dejanje zavezništva med Nemčijo in Avstro-Ogrsko so ofenzivo poimenovali Zvestoba v orožju (*Waffentreue*). Načrt napada je bil nato izdelan v prvi polovici septembra 1917. Po njem naj bi ofenzivo proti Kraljevini Italiji izvedla 14. nemška armada, ki je bila sestavljena iz osmih avstro-ogrskih in sedmih nemških divizij. Armada je bila razdeljena v štiri korpuse. Armadni štab je imel svoj sedež v Kamniku, poveljnik armade pa je postal pruski general Otto von Below. Avstrijskemu delu armade pa je poveljeval Alfred Krauss, ki je imel svoj sedež v Kranjski Gori. Poveljstvo celotne fronte proti Kraljevini Italiji se je tedaj nahajalo v Mariboru. Tako imenovanemu poveljstvu jugozahodne fronte je poveljeval nadvojvoda Evgen.

ČUDEŽ PRI KOBARIDU

Ofenziva se je začela zjutraj 24. oktobra 1917. Italijanskim braniteljem je bojevanje oteževalo predvsem slabo vreme. Megla in dež sta namreč poslabšala vidljivost, kar je koristilo zavezniškemu topništvu. Natanko ob 2. uri je slednje začelo obstreljevati nasprotnikove položaje med Rombonom in Seli pri Volčah. Topničarji so sredi noči nasprotnika začeli obstreljevati z bojnimi plini. Obstreljevanje je bilo močno, da se je nad nasprotnikovimi položaji ustvaril tako gost dim smrtonosnega plina, da normalno dihanje ni bilo več mogoče. Nato je pehota začela z napadom v ožini pri Žagi. Zaradi posledic uporabe bojnega plina je hitro prodirala. Ob njenem napredovanju je prodor uspel tudi enotam na više ležečih predelih. Po samo 72 urah je bila 2. italijanska armada popolnoma uničena. Preboj na soškem bojišču je imel velik moralni učinek na avstro-ogrske vojake. Ti so namreč od maja 1915 naprej branili domovino pred nenehnimi italijanskimi ofenzivami. Sicer izčrpanim moštvom pa je tokrat uspel veliki met. Iz defenzive so prešli v uspešno ofenzivo. Drugi dan 12. soške bitke so se v boj vključile tudi enote Svetozarja Boroevića, ki so prodirale v smeri proti Jadranskemu morju. S svojim napredovanjem je Boroević 3. italijansko armado prisilil k umiku.

SKLEP

Zavezniškemu napredovanju je sledil splošni umik italijanske vojske. Luigi Cadorna, poveljnik italijanskih čet, je 27. oktobra ukazal umik 2. in 3. armade prek reke Timent. Temu je nato sledil še umik 4. armade iz Karnijskih Alp. Vsega skupaj je prišlo do umika približno 2 milijonov vojakov in okoli 400.000 beguncev. Z umikom zadnjih italijanskih enot prek Soče 28. oktobra 1917 so bili boji na soškem bojišču končani.

LITERATURA

- Jordan, Alexander (2008). Krieg um die Alpen. Der Erste Weltkrieg im Alpenraum und der bayerische Grenzschutz in Tirol. Berlin: Duncker & Humblot GmbH.
- Klavora, Vasja (2000). Plavi križ. Celovec: Mohorjeva družba.
- Klavora, Vasja (1994). Koraki skozi meglo. Celovec: Mohorjeva družba.
- Österreich-Ungarns letzter Krieg, Band 2, Verlag der Militärwissenschaftlichen Mitteilungen. Wien 1931.
- Österreich-Ungarns letzter Krieg 1914–1918, Band 6, Verlag der Militärwissenschaftlichen Mitteilungen. Wien 1936.
- Piekalkiewicz, Janusz (1996). Prva svetovna vojna. Ljubljana: DZS.
- Rauchensteiner, Manfred (2013). Der Erste Weltkrieg und das Ende der Habsburgermonarchie. Wien-Köln-Weimar: Böhlau Verlag.
- Simić, Marko (1996). Po sledih soške fronte. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Svoljšak, Petra (2009). »Kronologija vojne pri Gorici 1915–1917«. V: Studia Historica Slovenica 9 (2009), št. 2-3, str. 343–356.
- Svoljšak, Petra (2009). »Vélíka vojna in Slovenci«. V: Studia historica Slovenica 9 (2009), št. 2-3, str. 297–316.
- Štepec, Marko (2016). »Bedna kritja pod planoto tik pod Sočo«; v bednih jarkih soškega bojišča 1915–1917. V: Zgodovina v šoli, letnik 24 (2016), št. 1-2, str. 29–38.
- Vuga, Davorin (1997). Čudež pri Kobaridu. V: Rodna gruda: Revija za Slovence po svetu, letnik 44 (1997), št. 12, str. 48.

FOTO ZGODBA S PRIZORIŠČ PREBOJA SOŠKE FRONTE PRI KOBARIDU IN UMIKA ITALIJANSKE VOJSKE¹

Za potrebe avstro-ogrsko-nemške ofenzive oktobra 1917, je bilo treba v Zgornje Posočje prepeljati veliko vojaške opreme, orožja in vojakov. Slika prikazuje prevoz možnarja in opreme na cesti proti Podbrdu. (Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Kolone vojakov na cesti proti Podbrdu. (Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

¹ Za pomoč pri pripravi foto zgodbe s soškega bojišča v času preboje fronte se zahvaljujemo mag. Marku Štepcu iz Muzeja novejšje zgodovine Slovenije.

Nemški vojaki pri Idrskem, v ozadju cerkev Sv. Antona v Kobaridu.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Nemški topovi in vojaška oprema pri Kobaridu.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Sanitetna postaja ob bohinjski
železnici v Baški grapi.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Prevoz pontonskih mostov proti
Posočju, v ozadju Škofja Loka.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Italijanski vojni ujetniki pri
Čedadu, oktober 1917.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Začasno taborišče za italijanske
vojne ujetnike pri Kneži,
november 1917.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Italijanski ujetniki na ulici
v Pordenonu.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

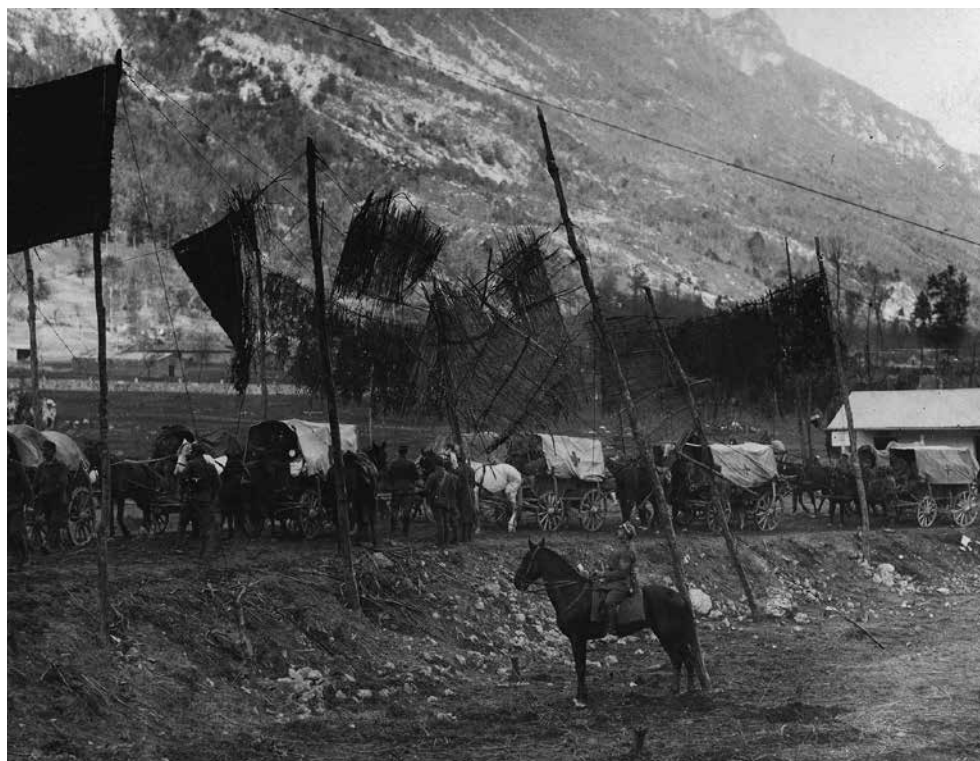

Odvržena oprema in topovi
ob cesti proti Vidmu po umiku
italijanske vojske proti reki Piavi.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Begunci pri Vidmu na begu pred vojno.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Na cesti iz Kobarida proti Čedadu.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Vojaška vozila na mostu čez reko
Tilment.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

Središče Pordenona.
(Vir: Muzej novejšje zgodovine Slovenije.)

